

ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Κυθρέα

ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΩΜ. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ

ΧΡΟΝΙΑ 34 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011 Αρ. ΤΕΥΧΟΥΣ 100

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Η Οικογένεια του Σταυράκη Οικονομίδη από την Κυθρέα το 1910

Ο Στ. Οικονομίδης με τη γυναίκα του Μαριτσού, την εγγονή του Ευανθία (Λούλλα)
και τα παιδιά του Χριστάκη, Ευδοξία, Καλλιοθένη και Αθηνά.

Δεύτερος από αριστερά ο γαμπρός του Γιώργος Μουζούρης

(φωτο από Φοίβο Σταυρίδη)

ΕΙΣΦΟΡΕΣ

Η κα Κυπρούλα Σολωμού εισέφερε το ποσό των €200 στη μνήμη του συζύγου της Χαράλαμπου Σολωμού και της κόρης της αδελφής της Χρυστάλλας, Έλενας Ζένιου Πουλόπουλου.

Η κα Λουκία Γιαννακού εισέφερε το ποσό των €150 στη μνήμη του θείου της Μάκη Χρίστου και των γονέων της Γιαννακού και Ελένης Γιαννακού-Κόκου και Χρυστάλλας και Δημήτρη Κωνσταντίνου.

Ο κος Αριστείδης Κουδουνάρης εισέφερε το ποσό των €30 στη μνήμη Φοίβου Σταυρίδη.

Η κα Ανθή Πέτσα-Σαββίδη εισέφερε το ποσό των €30 ευρώ στη μνήμη Φοίβου Σταυρίδη.

Το ΔΣ του Σωματείου ευχαριστεί θερμά.

Στα κείμενα εκφράζονται προσωπικές απόψεις των συνεργατών που τα υπογράφουν και δεν εκφράζουν ούτε δεσμεύουν με κανένα τρόπο το Σωματείο.

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ

Ετήσια συνδρομή:

Για το εσωτερικό: €6.00

Για το εξωτερικό: €15.00

Τιμή τεύχους: €3.00

Συντακτική Επιτροπή:

Πέτρος Παπαγεώργης, Ανδρέας Παπαβαρνάβας, Ανθή Πέτσα-Σαββίδου,
Κλείτος Συμεωνίδης και Άννα-Νόλλη Γεωργίου

Υπεύδυνη έκδοσης: Ανθή Πέτσα-Σαββίδου

Υπεύθυνος διορθώσεων: Πέτρος Παπαγεώργης

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Τομπάζη 46, 1055 Λευκωσία - Κύπρος
Τηλ. 00357-22751274

Ηλεκτρονική επικοινωνία: antpetsas74@yahoo.gr

Εκτύπωση: Τυπογραφία Στ. Λειβαδιώτη Λτδ.,
Τηλ. 22438968, Φαξ: 22435698, Λευκωσία

ISSN 0259 3556

Η Οικογένεια του Σταυράκη Οικονομίδη και της Μαρτισούς Χατζηπιερή

της Ανθής Πέτσα-Σαββίδου

Μια από τις γνωστές οικογένειες της Κυθρέας η οικογένεια του Αντώνη του Κονόμου και τη Ευδοκούς από τα Καμπά Ορεινής. Το σπίτι τους στην ενορία Αγίου Ανδρονίκου, στον Φραγκομαχαλλά. Η Ευδοκούς, αδελφότεχνη του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού και αδελφή του Αρχιεπισκόπου Κύριλλου Α΄ (1849-1954), ήταν κόρη του Γιωρκή και της Μαρίας (γνωστή ως Ρκα η Μαριού) από τα Καμπά Ορεινής.

Αναζητώντας τις ρίζες της οικογένειας, ο Αντώνης του Κονόμου ήταν γιος του Μάρκου¹, (εξ ου και τα παιδιά του ήταν γνωστοί ως «Μάρκηδες») και της επίσης Κυθρεώτισσας Μαρτίτσας. Παιδιά του Μάρκου και της Μαρτίτσας, εκτός από τον Αντώνη, ο Γιαννής του Κονόμου, ο Πιέρος² (1818-1908), Φαναριώτης δάσκαλος με πρώτο διορισμό στο τότε Περιφερειακό Δημοτικό της Χρυσίδας, η Ελένη Χατζηαδάμου, η Δέσποινα Χατζησαββα Ζαμπάκκου και η Ευανθία ΧατζηΖαβρού.

Η Ευδοκούς και ο Αντώνης του Κονόμου έκαμαν τους: Χριστόδουλο Αντωνιάδη- Γενά (1839-1914), Σταυράκη Οικονομίδη, Σοφοκλή Οικονομίδη, Νικόλα Αντωνιάδη, Γιακουμή Οικονομίδη και τη Μαρριού Οικονομίδη (παντρεμένη με τον Κυθρεώτη Ττουλήν της Φραγκούς).⁴

Ο **Σταυράκης Οικονομίδης** παντρεύτηκε τη **Μαρτισού Χατζηπιερή από τη Χρυσίδα (- 1921)** και απέκτησαν τις: Ευανθία, Ευδοξία, Καλλιθένη, Αθηνά και τον Χριστάκη.

1. Η **Ευανθία** παντρεύτηκε τον Βασίλη Παπανδρέου από την Κυθρέα, εγκατεστημένο στην Αίγυπτο. Η Ευανθία απεβίωσε το 1907 μόλις έφερε στον κόσμο την κόρη της Λούλα στην οποία δόθηκε το όνομα της μητέρας της.

Παιδιά της Ευανθίας και του Βασίλη:

Ευανθία (Λούλλα) (1907-1998), παντρεύτηκε τον Στέφανο Χαρ. Σταυρίδη (1906-1992) εξ Αιγύπτου. Έκαμαν τους: α) Φοίβο (+ Μιράντα Θ. Χατζημάρκου -παιδιά Θεοκάρης, Στέφανος). β) Άδω (+ Τούλα Χατζηγεωργίου - παιδιά Αριέτα, Στεφανία). γ) Εύρο (+Ντίνα Γ. Κουππά - παιδιά Ολβία, Στέφανος). δ) Ινώ (+ Αντώνης Χατζηπαύλου -παιδιά Εύη, Δημήτρης, Ολβία). ε) Ευδοκία (Κοκούλα) (+ Θάνος Αποστολίδης - παιδιά Μιχάλης, Εύη, Στέφανος).

2. Η **Ευδοξία** παντρεύτηκε τον Κυθρεώτη Γεώργιο Χριστοδουλίδη (ο Μουξούρης από τον Συρκαλέ). Παιδιά τους: α) Ανδρέας (άγαμος, απέθανε στη Ν. Αφρική). β) Τάκης (σύζυγος Αντωνία Στροβολίδου – παιδια Ευδοξία και Όλγα). γ) Μαρούλλα παντρεμένη με τον Νίκο Θεοχαρίδη. Γιος τους ο δρ Ανδρέας Θεοχαρίδης (+δρ. Ελένη Κατελάρη - παιδιά Νίκος και Μαρία).

3. Η **Καλλιθένη**, δασκάλα, παντρεμένη με τον Αντώνη Οικονόμου από την Αραδίππου. Άεγκνη.

4. Η **Αθηνά**, Η γνωστή δασκάλα από το 1909, παντρεμένη με τον Μιχάλη Χαραλάμπους (γνωστός ως Καταστροφας) από το Καϊμακλί. Θετή κόρη η Μαρούλλα Βασίλη από τη Λάρνακα.

5. Ο **Χριστάκης**. Παντρεύτηκε τη Θεοδώρα Μ. Τοφαρίδου από τη Λευκωσία. Παιδιά τους: Σταυράκης και Καίτη (Ιορδάνη Σιουκούρογλου).

¹ Ο Μάρκος είχε συγγενείς στην Κωνσταντινούπολη όπου και ο αδελφός του Τζιοβάνης, εφοπιλιτής.

² Τους Μάρκηδες ακόμα αποκαλούσαν και Ιταλούς. Ίσως εξ αιτίας των πολλών ψυχικών χαρισμάτων τους και του εξαιρετικού άσπρου χρώματος του προσώπου τους τους παρομοίαζαν με τους Ενετούς (Ιταλούς) που είχαν στην εξουσία τους την Κύπρο παραπάνω από 80 χρόνια.

³ Είχε το αρχοντικό του στην Κυθρέα, στην ενορία Αγίου Ανδρονίκου και είναι το ίδιο σπίτι στο οποίο κατοικούσε ο Παναγιώτης Κανικλίδης. Ο Πιέρος Μάρκου κατείχε και το διπλανό σπίτι στο οποίο είχε το εμπορικό του κατάστημα. Ήταν αρκετά ευρύχωρο, ανώγειο και κατώγειο με πολλά κύρια δωμάτια και βοηθητικά, το εμβαδόν του οποίου λέγεται ξεπερνούσε τα 400 τ.μ. Γύρω από το σπίτι ήταν και τα σπίτια των αδελφών του γι' αυτό η συνοικία λεγόταν γειτονιά των Μάρκηδων.

(σημ. 1, 2 και 3 - Χρ. Πέτσα Ο Πιέρος και η οικογένεια των Πιέρων της Κυθρέας, Περιοδικό Ελεύθερη Κυθρέα τεύχος αρ. 19, Γεν. - Απρ. 1984)

⁴ Αριστείδη Λ. Κουδουνάρη, Οικογένεια Αντωνιάδη-Οικονομίδη, Επετηρίς XVIII 1991 του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, σσ. 369-374).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ανδής Πέτσα-Σαββίδου	Προλόγισμα2 Χαιρετισμοί: Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος4 Πρόεδρος της Δημοκρατίας Δ. Χριστόφιας5 Πρέσβης Ελλάδος Β. Παπαϊωάννου7 Δήμαρχος Κυθρέας Μ. Σάββα9 Πρόεδρος του Σωματείου Π. Παπαγεώργης 10
Αικατερίνης Χ. Αριστείδου	Η Κυθρέα κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας σημαντικά στοιχεία από το Κρατικό Αρχείο Βενετίας για την ενοικίαση νερόμυλων της Κυθρέας 12
Λουκίας Μιχαηλίδου- Αργυρού	Ελεύθερή μου Κυθρέα, «Νόστιμον Ἡμαρ»22
Ιωάννη Α. Ηλιάδη	Αγώνας Διάσωσης της πολιτιστικής ταυτότητας26
Ανδρέα Κολίτση	Περί των κύριων ονομάτων και των επωνύμων των Κυπρίων28
Ανδή Πέτσας-Σαββίδου	Αριστείδη Κουδουνάρη, Βιογραφικόν Λεξικόν Κυπρίων 1800-1920.....35
Ελένης Βαρνάβα	Η Υφαντική στο Παλαίκυθρο55
Χρίστου Αριστείδου	Το μαθητικό συσσίτιο και η Κυθρέα κατά την περίοδο 1938-1945.....58
Στέλιου Συκαλλίδη	Καθημερινή προσευχή (ποίημα)62
Ανδρέα Παπαβαρνάβα	Δημοτικό Σχολείο Παλαικύθρου63
Ανδής Πέτσα-Σαββίδου	Δρ Πέτρος Καρεκλάς, ο νέος Δήμαρχος της Κυθρέας66
Ανδής Πέτσα-Σαββίδου	Η Νέα Γενιά της Κυθρέας: Αλέξανδρος Μαλαός: Με Περισσότερες από Δύο Αποσκευές69
Ανδής Πέτσα-Σαββίδου	Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Υπολοχαγός 309945 (CY 235) Ανδρέας Γιαννακού εκ Κυθρέας 73
Κώστα Κυριάκου Πετρίδη	Κυθρεώτες στην Zimbabwe (Ροδεσία)90
Ανδής Πέτσα-Σαββίδου	www.eleftheri-kythrea.com.98
Γεώργιου Κοκκή	Ποίημα αφιερωμένο στον Άγιο Δημητριανό99
Πέτρου Παπαπολυβίου	Χρυσανθος Κυπριανού (1931-2011)..... 100
Άντη Ροδίτη	Ταξίδι (ποίημα)101 Αυτοί που φεύγουν 102

Προλόγισμα

της Ανδής Πέτσα-Σαββίδου

Βρισκόμαστε, με την εκπνοή του 2011, στο εκατοστό τεύχος του περιοδικού Ελεύθερη Κυθρέα, του τετραμηνιαίου περιοδικού που γεννήθηκε στην προσφυγιά το 1978, τέσσερα χρόνια μετά τη βίαιη εκδιωξή μας από την Κυθρέα.

Θέλουμε να πιστεύουμε πως, μέσα από το εκφραστικό τούτο όργανο του ομώνυμου σωματείου μας, επιτεύχθηκε κατά πολύ ο στόχος μας. Πως, πέρα από τη δράση του Σωματείου και τον συνεχή αγώνα μαζί με τον υπόλοιπο προσφυγικό κόσμο για δικαίωση και επιστροφή στη γη μας, αναδείχθηκε ένα σημαντικό κομμάτι από την ιστορία, τον πλούσιο αρχαιολογικό και λαογραφικό πλούτο της Κυθρέας και της γύρω περιοχής και προβλήθηκαν προσωπικότητες και άτομα που ξεχώρισαν... πως αποτυπώθηκε σκηνογραφικά ο τόπος μας, έστω και αν τελευταία απέκτησε «εκτρωματική όψη».

Το εκατοστό αυτό τεύχος αφιερώνεται σε όλους όσοι δούλεψαν για το περιοδικό. Σε όλους τους συνεργάτες που αφιέρωσαν κόπο και χρόνο, δαπάνησαν φαιά ουσία, ερεύνησαν και κατέγραψαν άρθρα και μελέτες, μάζεψαν και διέσωσαν λαογραφικό υλικό ώστε να καταγραφεί και να παραμείνουν εσαεί. Και σε όλους όσοι συμβάλλουν και συνέβαλαν στο να συνεχίζει η «Ελεύθερη Κυθρέα» να υπάρχει και ως περιοδικό αλλά και ως Σωματείο. Ακόμα αφιερώνεται σε όλους όσοι στηρίζουν οικονομικά το περιοδικό: Στον Δήμο Κυθρέας, στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, στους συνδρομητές και δωρητές.

Μνήμης χάριν, αναφερόμαστε στην πρώτη συντακτική επιτροπή του περιοδικού. Τον Πέτρο Στυλιανού, τον Χριστόδουλο Πέτσα, τον Κλείτο Συμεωνίδη, τον Κώστα Κελεπέσιη, τον Γεώργιο Κολιό, τον Σάββα Παύλου και τον Ανδρέα Παπαβαρνάβα.

Μνημονεύουμε επίσης σήμερα με αυτή την εκατοστή έκδοση τον Χριστόδουλο Πέτσα που από το 1980 μέχρι το 2005 ήταν η ψυχή του περιοδικού, και τους συστηματικούς συνεργάτες Κώστα Κύρρη, Χρυσάνθη Ζιτσαία, Γεώργιο Κορέλλη, Κώστα Χώπλαρο, Γιάννη Φιλιππίδη, Ανδρέα Δημητριάδη, Παναγιώτη Χρ. Κάντη που πια δεν βρίσκονται στη ζωή.

Επιπρόσθετα, αφιερωμένη είναι αυτή η έκδοση στους εν ζωή και μέχρι σήμερα συστηματικούς και ακαταπόνητους συνεργάτες δρα Πέτρου Στυ-

λιανού, Γιώργο Στ. Πετάση, Στέλιο Πετάση, Γεώργιο Κοκή, Κώστα Γιαννό, δρα Χρίστο Αριστείδου, δρα Αικατερίνη Αριστείδου, Κωστή Κοκκινόφτα, Μιχαλάκη Σάββα και σε όσους κατά καιρούς είχαν μικρότερη συνεισφορά στο περιοδικό.

Για την πολύτιμη βοήθεια που προσφέρουν ευχαριστούμε τον δρα Νίκο Ορφανίδη, τον δρα Νίκο Αρτεμίου, τον Μάριο Ζαμπακκίδη, τον Γιάννη Σαββίδη, τον Στέλιο Νικολαΐδη.

Η απρόσκοπτη έκδοση για 33 χρόνια ενός «περιφερειακού» προσφυγικού περιοδικού αποτελεί άδλο του οποίου αξίζει να υπογραμμιστεί η αξία και να εξαρθεί. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν κατά την 33χρονη αυτή διαδρομή, πανελλήνια και παγκύπρια περιοδικά κάτω από το βάρος απίστευτων δυσκολιών που στην πορεία αντιμετώπιζαν, ανέστειλαν ή σταμάτησαν την έκδοσή τους.

Όμως εμείς, παρ' όλες τις δυσκολίες που κατά καιρούς αντιμετωπίζουμε, είμαστε αποφασισμένοι να συνεχίσουμε. Και να βελτιωθούμε. Να εμπλουτίσουμε το υλικό μας, να ακούσουμε, να δώσουμε φωνή σε όσους ενδιαφέρονται, να ερευνήσουμε, να καταγράψουμε.

Θέλουμε ακόμα από τώρα και στο εξής να δώσουμε τόπο στα νιάτα, να προβάλουμε και να γνωρίσουμε από τη νέα γενιά εκείνους που με τον Α ή Β τρόπο βγήκαν έξω από τα στεγανά όρια της κοινότητας και τράβηξαν τα φώτα της δημοσιότητας. Τους καλλιτέχνες, τους τολμηρούς εξερευνητές, όσους ξεχώρισαν με το δρασηκευτικό, πνευματικό ή καλλιτεχνικό έργο τους.

Για να συνεχίσει να υφίσταται άρρηκτος ο τοπικός κοινωνικός ιστός. Να διατηρείται, να δένει τους παλιούς με τους νέους, να τους φέρνει πιο κοντά και να «συγκρατεί» όσο γίνεται τους ανθρώπους της Κυθρέας.

Με τον ερχομό του 2012 βάζουμε πλώρη για τα επόμενα 100 τεύχη, με ευχή και προσευχή, να γραφτούν κάποιες, έστω, σελίδες τους μέσα σε ένα ψηλό σπίτι με μεγάλα πράσινα παράθυρα και με φόντο τον Πενταδάκτυλο, όπου τις νύχτες θα μυρίζει το γιασεμί της γειτονιάς και οι λεμονανθοί...

Εγένετο!